

Se vedlagte adresseliste

Deres ref

Vår ref
201100218-/EFJ

Dato
14 OKT 2011

Avgjørelse av klager på vedtak om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 vinteren 2011/2012

Miljøverndepartementet viser til klager fra Norges Miljøvernforbund datert 7. september 2011, Norges Naturvernforbund 14. september 2011 og fra WWF 15. september 2011, samt tilleggsinformasjon oversendt i etterkant fra hhv WWF og Norges Naturvernforbund. Det klages på rovviltneemndene i region 4 (Akershus, Oslo og Østfold) og region 5 (Hedmark) sitt vedtak av 25. august 2011 om kvote for lisensfelling.

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 og § 77 og lovkapittel II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk, jf. forskrift 18. mars 2005 nr 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) §§ 3, 4, 7 og 10.

Departementet opprettholder rovviltneemndene i region 4 og 5 sitt vedtak av 25. august 2011 når det gjelder kvotestørrelsen for lisensfelling 2011/2012. Lisensfellingsområdet innskrenkes imidlertid ved at felling ikke tillates i området nord for forvaltningsområdet for ynglende ulv. Dette for å unngå utilsiktet felling av lederparet i Julussareviret og eventuelt avkom.

Departementet mener det er viktig å ivareta hensynet til den genetisk viktige ledertispa i Julussareviret. Samtidig vil en utilsiktet felling av dette lederparet redusere muligheten for å nå bestandsmålet på 3 helnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i 2012.

Departementet avgrenser lisensfellingsområdet på følgende måte:

I tråd med sekretariatets innstilling åpnes det for lisensfelling av ulv i de delene av Hedmark fylke som ligger utenfor ulvesona og sør for Stor-Elvdal kommune, samt de delene av Akershus fylke som ligger utenfor ulvesona og øst for Vorms (se kart s.11).

Departementet vil for øvrig informere om følgende, når det gjelder funnet av ei død ulvetispe i Grue kommune 27. september: Ulvens dødsårsak ble avdekket gjennom obduksjon og viste seg å være perforering av tynntarmen forårsaket av et fremmedlegeme. Dette er ikke å regne som irregulær avgang, og skal dermed ikke belastes fastsatt lisensfellingskvote.

Saksgang

Rovviltnemndene fattet den 25. august 2011 vedtak om lisensfelling av tre ulver. Fellingsområdet ble avgrenset til Hedmark fylke utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, samt Akershus fylke utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv og øst for Vorms. Fellingsperioden ble fastsatt til 1.oktober 2011 til og med 31. mars 2012. Vedtaket ble påklaget av Norges Miljøvernforbund 7. september 2011, Norges Naturvernforbund 14. september 2011 og av WWF 15. september 2011. Rovviltnemndene i region 4 og 5 besluttet 22. september 2011 at klagen skulle gis oppsettende virkning til 15. oktober 2011 for at klagen skulle kunne realitetsbehandles. Innspill og kommentarer til saken ble sendt fra Norges naturvernforbund 30. september 2011, fra Foreningen Våre Rovdyr 1. oktober 2011 og fra WWF 7. oktober 2011. Nemndene behandlet klagen i fellesmøte 4. oktober 2011 og vedtok der å ikke ta klagen til følge. Saken ble oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse 4. oktober 2011. Direktoratet for naturforvaltning har ved brev av 6. oktober 2011 til Miljøverndepartementet gitt en faglig tilrådning.

Klagernes anførsler

I klagen anføres i hovedsak følgende:

Norges Naturvernforbund

Norges Naturvernforbund anser ikke at bestandssituasjonen for ulv gjør det forsvarlig å tillate lisensjakt på ulv. De anfører at det hittil i 2011 ikke er registrert yngling i noen av de helnorske familiegruppene, kun i Rotna-reviret som er et grenserevir mot Sverige. Naturvernforbundet er videre meget kritisk til en svært detaljorientert viltforvaltning, og mener at eventuell oppnåelse av bestandsmålet må sees over flere år. Basert på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9, finner Naturvernforbundet nemndenes begrunnelse utilstrekkelig. Forvaltningen må sies å være mislykket hvis bestandsmålet ikke nås også i 2011. Hvis det likevel skal åpnes for lisensjakt mener Naturvernforbundet at fellingsområdet bør ligge lengst mulig fra aktuelle yngleområder for å ha en tilstrekkelig buffer. Naturvernforbundet konkluderer med å be om at vedtaket datert 25.08.11 omgjøres og at det ikke åpnes for lisensfelling. Subsidiært bes

det om at fellingsområdet fastsettes slik at eventuelle fellinger blir til minst mulig skade for bestanden.

Norges Miljøvernforbund

Norges Miljøvernforbund krever at vedtak om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 omgjøres og at ingen lisensfelling av ulv tillates i 2011/2012. Kravet begrunnes gjennom Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og Stortingets rovdyrforlik. Norges Miljøvernforbund viser videre til EU-kommisjonen som ved flere anledninger har uttalt seg kritisk til den svenske lisensjakten på ulv. Norges Miljøvernforbund krever å få fremlagt det vitenskapelige grunnlaget som skal underbygge rovviltneemndas standpunkter i lisensfellingsvedtaket. Norges Miljøvernforbund kan ikke se at kravet i rovdyrforliket, om å se flere år i sammenheng, på noen som helst måte er tatt hensyn til. Norges Miljøvernforbund stiller seg videre sterkt kritisk til jaktperioden. De stiller seg også sterkt kritisk til at man argumenterer med ulvesonen nå, ettersom denne i henhold til rovdyrforliket skal evalueres. På denne bakgrunn krever Norges Miljøvernforbund at vedtaket om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 omgjøres og at ingen lisensfelling av ulv tillates i 2011/2012. Det kreves oppsettende virkning inntil klagen er avgjort i høyeste klageinstans.

WWF

WWF sin hovedbegrunnelse for klagen er at de mener det er manglende informasjon om mulighet for oppnåelse av bestandsmålet for ulv i 2011. Det er per dags dato ikke bekreftet antall ynglinger av ulv i 2011. WWF mener at det ikke kan fattes vedtak om jakt på en truet art før regionens bestandsmål er bekreftet oppnådd. Det er per i dag ingen bekreftede ynglinger av ulv, og en oppnåelse av bestandsmålet på tre årlige ynglinger i 2011 kan derfor verken bekreftes eller avkreftes. Før dokumentasjon om bestandsstatus for ulv kan fremlegges, må § 9 i naturmangfoldloven om føre-var-prinsippet ligge til grunn for vurderingene. Vedtaket om lisensfelling på ulv er truffet før oppdatert informasjon om ulvens bestandssituasjon er tilgjengelig. Denne informasjonen vil kunne foreligge om kort tid og kan derfor betraktes å være innenfor rimelighetsvurderingene i § 8. WWF mener at vedtaket derfor bryter med naturmangfoldloven § 8 om kunnskapsgrunnlag. En eventuell avgjørelse om lisensfelling må som et minimum avventes til ny, oppdatert informasjon foreligger. WWF krever at vedtak om lisensjakt på ulv må baseres på årets bestandstall, og at aktuell lisensfellingsperiode derfor ikke må starte før oppdatert bestandsstatus foreligger og før saksgang knyttet til eventuelle klager er ferdigbehandlet. WWF er videre kritisk til rovviltneemndenes vedtak om lisensjakt på ulv, spesielt sett i lys av svenske myndigheters beslutning om å ikke avholde lisensjakt på ulv i år. WWF understreker også viktigheten av å operere med tilstrekkelige buffersoner rundt ulvesonen ved fremtidig lisensjakt. WWF konkluderer med at vedtaket om lisensjakt på ulv må oppheves. Som et minimum bør avgjørelsen utsettes til det eventuelt foreligger bekreftelse fra Miljøverndepartementet på at bestandsmålet for ulv innenfor ulvesonen er nådd i 2011.

Rovviltnemndenes vurdering

Rovviltnemndene i region 4 og 5 anser at det ikke er framkommet forhold som tilsier at den forståelsen av nasjonalt regelverk som rovviltnemndene la til grunn for vedtaket av 25.08.11 var feil. Rovviltnemndene viser til at vedtaket i fellessak 5/11 ble bygget på et tilstrekkelig og godt kunnskapsgrunnlag, jf naturmangfoldloven § 8, og ut fra en riktig forståelse av føringene for rovviltforvaltningen som er gitt av Stortinget og regjeringen og gjennom de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. Rovviltnemndene finner at det i klagen ikke er kommet frem nye momenter som endrer det rettslige eller faktiske grunnlaget for rovviltnemndenes vedtak, og tar ikke klagen til følge.

Det fremgår av sekretariatets innstilling til vedtak 25. august 2011 og sekretariatets bemerkninger til klagen, at sekretariatet mener hensynet til faren for å felle genetisk viktige individer tilsier at det bør settes av en sikkerhetssone utenfor ulvesona med sikte på å unngå å felle alfadyr fra Julussa-reviret. Sekretariatet viser også til endelig vedtak fattet av Miljøverndepartementet den 14.2.2011 i klagesaken om rovviltnemndenes kvote for lisensfelling og kvote for betinget skadefelling av ulv i 2011. I sin innstilling til vedtak anbefalte derfor sekretariatet et fellingsområde som etter sekretariatets vurdering omfatter de områdene der det har vært mest skader på husdyr, og der man kan anta at ulv oppholder seg stasjonært. Sekretariatet foreslår derfor at fellingsområdet legges til de delene av Hedmark fylke som ligger utenfor ulvesona og sør for Stor-Elvdal kommune, samt de delene av Akershus fylke som ligger utenfor ulvesona og øst for Vorma (se figur 1.). Rovviltnemndene vedtok imidlertid 25.8.2011 at fellingsområdet skulle omfatte Hedmark fylke utenfor ulvesona, samt Akershus fylke utenfor ulvesona og øst for Vorma, et område som er betydelig større enn sekretariatets anbefaling. Fellingsområdet omfatter deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner, der det etter sekretariatets vurdering er risiko for felling av alfadyr fra Julussa-reviret.

Direktoratet for naturforvaltning sin vurdering

I brev av 6. oktober 2011 til Miljøverndepartementet skriver direktoratet:

"Rovviltforskriften § 7 annet ledd regulerer hva rovviltnemndene skal legge vekt på når nemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv. Det følger av kommentarene til § 7 annet ledd at:

"Ved vurdering av felling eller jakt skal rovviltnemnden gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Kravet til presisjon i forvaltningsvedtak både med hensyn til bruk av skadefellingstillatelser og kvotejakt/lisensfelling øker jo nærmere ned mot de nasjonale bestandsmålene den aktuelle rovviltart forvaltes."

Direktoratets faglige tilråding i denne saken omhandler en vurdering av ulvebestandens status og forventede utvikling i region 4 og 5 og vurdering

sannsynligheten for at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet på 3 ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i regionen. Vurderingene av forventet utvikling av ulvebestanden i regionen tar utgangspunkt i at vedtatt kvote effektueres.

Om bestandssituasjonen for ulv i Norge

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Rovdata har, etter forespørsel fra direktoratet, levert en oppdatert status for ulv i Norge pr. 1. oktober 2011. Denne bygger i all hovedsak på foreløpig statusrapport av 15. juni 2011 om ulv i Skandinavia vinteren 2010-2011. Endelig statusrapport for ulv i Skandinavia vinteren 2010-2011 foreligger ca 1. november 2011, og da vil et endelig antall ynglinger i 2010 rapporteres. Men allerede i januar 2011 ble det rapportert om tre valpekull påvist født (i 2010) i helnorske revir, fullstendig innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv (revirene Slettås, Kynna og Linnekleppen). Det betyr at Stortingets bestandsmål ble nådd for første gang i 2010. Foreløpig er det dokumentert 31 valpekull født i Skandinavia i 2010. I tillegg til de tre helnorske ble det påvist valpekull i tre grenserevir (Rotna, Gräsmark, Dals Ed-Halden) og i 25 svenske revir.

Foreløpige bestandstall viser at det var minimum 286 og maksimalt 335 ulver i Skandinavia vinteren 2010-2011 (brutto), hvorav 33-35 i Norge, 22-23 med tilhold på tvers av riksgrensen og 231-277 med helsvensk tilhold.

Ut fra en samlet vurdering forventes det totalt 34-40 valpekull i Skandinavia i 2011 (født våren 2011), men en endelig avklaring av dette kommer først etter endt sporsnøperiode vinteren 2011-2012. Det forventes altså en økning i antall ynglinger i Skandinavia sammenlignet med i fjor. Sannsynligheten for yngling i 2011 avhenger blant annet av intakte foreldrepar i de etablerte revirene gjennom vinteren. Grenserevirene vil også kunne ha endret områdebruk og således endret forutsetningene for oppnåelse av det norske bestandsmålet. Om Stortingets bestandsmål nås i 2011 er altså usikkert. Av de familiegruppene som hadde helt eller delvis tilhold i Norge sist vinter, er yngling i 2011 foreløpig kun dokumentert i et revir (grensereviret Rotna). Den 30. september 2011 ble det i tillegg dokumentert en yngling innenfor Aurskog-Høland kommune i Akershus fylke. Observasjonene er gjort øst for Glomma innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv. På det nåværende tidspunkt vet vi ikke om det er det nye Mangelten-paret som har født valper. Heller ikke om flokken er helnorsk eller om reviret er grenseoverskridende. Dette vil bli klarlagt gjennom overvåkingsarbeidet kommende vinter.

Flere av klagerne viser til at det er uheldig at lisensfelling iverksettes før man har kunnskap om ynglinger i 2011. Til det vil vi anføre at slik kunnskap vil tilfalle forvaltningen fortløpende gjennom overvåkingsarbeidet kommende vinter, og ha

betydning for framtidig myndighetsforhold og kvotestørrelser på ulv. Når det gjelder sannsynligheten for å nå bestandsmålet i 2012 er det viktige at lisensfellingsområdet avgrenses slik at familiegrupper og revirmarkerende par innenfor forvaltningsområdet holdes intakt.

Direktoratet vil videre, slik det også framkommer av sekretariatets innstilling, påpeke at et fellingsområde som omfatter deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner kan medføre risiko for felling av genetisk viktig alfadyr i Julussa-reviret.

Konklusjon

Direktoratet vurderer at den kvote som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor forvaltningsområdet, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2012.

Direktoratet viser imidlertid til at de siste dokumenterte data om ynglinger av ulv er fra 2010, og at det er usikkerhet knyttet til sannsynligheten for at bestandsmålet nås også i 2011. Dette er knyttet til at det pr i dag er usikkert om enkelte av foreldreparene i de etablerte revirene var intakte sist vinter og også usikkerhet om enkelte av revirenes utbredelse.

Ut fra dette bør det tas nødvendig hensyn ved utøvelse av lisensfelling, slik at Julussaparet holdes intakt, og sannsynligheten for yngling i 2012 i dette reviret øker. Det er foreløpig usikkert om det var yngling i dette reviret i 2011. Direktoratet vil i den forbindelse vise til Miljøverndepartementet sin avgjørelse i klagesak den 14. februar 2011 om lisensfelling av ulv våren 2011. Det er videre slik at avgrensningen av fellingsområdet bør omfatte de områdene med mest skade på husdyr, og hvor man kan anta at ulv oppholder seg stasjonært. Dette for at lisensfelling skal være mest mulig målrettet og skadereducerende. I områdene nord for forvaltningsområdet for ynglende ulv i Hedmark er det påvist langt færre ulveskader på sau i 2011, enn i områdene lenger sør. Det er totalt påvist 35 ulveskader på sau i de nordlige områdene, hvor ca halvparten kan knyttes til en skadesituasjon i Alvdal hvor en hannulv ble felt på skadefelling 14. juni 2011.

En ulvetispe ble funnet død i Grue kommune 27. september 2011, etter at rovviltneemndene hadde fattet sitt vedtak om lisensfelling. Sekretariatet har lagt til grunn at denne ulven ble påkjørt, og at den således skal belastes vedtatt lisensfellingskvote, jf. rovviltforskriften § 7, siste ledd. Veterinærinstituttet har foretatt en obduksjon av denne ulven, og den foreløpige obduksjonsrapporten av 5. oktober 2011 konkluderer med at ulven ikke er påkjørt, men er død som en følge av perforasjon av tynntarmen forårsaket av et fremmedlegeme. Dette er derfor ingen irregulær avgang som skal belastes fastsatt lisensfellingskvote.”

Miljøverndepartementets vurdering

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven § 18 og § 77 og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10. Videre har departementet, i henhold til naturmangfoldloven § 7, lagt prinsippene

i loven §§ 8-10 og 12 til grunn som retningslinjer. Også forvaltningsmålet for arter i § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen. Det samme gjelder § 14 om samiske og andre interesser.

Det følger av naturmangfoldloven § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på eksisterende og tilgjengelig kunnskap om bl.a. arters bestandssituasjon og utvikling, samt effekten av påvirkninger. Rovviltforskriften § 7 annet ledd slår fast at rovviltneemndenes vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt og på data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen.

Departementet har i sin behandling av saken i hovedsak lagt til grunn, når det gjelder kunnskap om ulvens bestandssituasjon og effekter av påvirkninger, informasjon fra Det nasjonale overvåkingsprogrammet (Rovdata) og Det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (SKANDULV). Videre viser departementet til informasjon fra SKANDULV som viser at den genetiske situasjonen for ulv i Sør-Skandinavia er vanskelig, og at det gjennomsnittlige innavlsnivået i ulvestammen er meget høyt.

Ulven er oppført som "kritisk truet" på **Rødlista** (2010). Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* fastsatte Stortinget det nasjonale bestandsmålet for ulv til 3 helnorske årlige ynglinger innenfor det nærmere avgrensede forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). "Ulv i Skandinavia vinteren 2010/2011 – Foreløpig statusrapport" av 15. juni 2011 viser at det er påvist 3 helnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ulv i 2010 (Kynna, Slettås og Linnekleppen). Departementet konstaterer at bestandsmålet for første gang ble nådd i 2010. Departementet viser for øvrig til Direktoratet for naturforvaltning sin faglige tilrådning hvor det fremgår en nærmere redegjørelse om bestandsstatus og forventet utvikling. Som det fremgår, har direktoratet innhentet en oppdatert status på ulv pr. 1. oktober 2011 fra Rovdata. Foreløpig er det dokumentert 31 valpekull født i Skandinavia i 2010. I tillegg til de tre helnorske ble det påvist valpekull i tre grenserevir (Rotna, Gräsmark, Dals Ed-Halden) og i 25 svenske revir. Foreløpige bestandstall viser at det var minimum 286 og maksimalt 335 ulver i Skandinavia vinteren 2010-2011 (brutto), hvorav 33-35 i Norge, 22-23 med tilhold på tvers av riksgrensen og 231-277 med helsvensk tilhold. Ut fra en samlet vurdering forventes det totalt 34-40 valpekull i Skandinavia i 2011 (født våren 2011), men en endelig avklaring av dette kommer først etter endt sporsnøperiode vinteren 2011-2012. Departementet anser at kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Naturmangfoldloven § 18 første ledd b slår fast at det kan tillates uttak av vilt for å avverge skade på bl.a. husdyr og tamrein. Det er et vilkår at slik felling ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. § 18 annet ledd.

Hjemmelsgrunnlaget for felling er videre rovviltforskriften §§ 7 og 10. § 10 innebærer at en rovviltnemnd kan fatte vedtak om kvote for skademotivert lisensfelling for å begrense veksten og, eller utbredelsen av en bestand av bl.a. ulv. Det følger av § 7 annet ledd at rovviltnemndas vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen.

Kvotestørrelse og fordeling

I grunnlaget for rovviltnemndenes vedtak (sekretariatets innstilling) er det redegjort for bestandssituasjonen for ulv og skade- og konfliktsituasjonen i regionene.

I sekretariatets innstilling ble det anbefalt å innskrenke fellingsområdet slik at områdene i tilknytning til den nord-nordvestlige delen av forvaltningsområdet for ynglende ulv ble unntatt på grunn av faren for å felle genetisk viktige individer, men rovviltnemndene valgte å legge større vekt på andre hensyn i sine vurderinger.

Naturmangfoldloven § 5 slår bl.a. fast at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. På rovviltfeltet må forvaltningsmålet forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Når det gjelder ulv, er bestandsmålet i § 5 konkretisert gjennom det fastsatte bestandsmålet på 3 årlige ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. rovviltforskriften § 3.

Direktoratet vurderer at den kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor forvaltningsområdet, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2012. Direktoratet viser imidlertid til at det er knyttet usikkerhet til sannsynligheten for at bestandsmålet nås i 2011 ettersom det i dag er usikkert om enkelte av foreldreparene i de etablerte revirene var intakte sist vinter, og også usikkerhet om enkelte av revirenes utbredelse. Direktoratet mener det ut fra dette bør tas nødvendig hensyn ved utøvelse av lisensfelling slik at Julussaparet holdes intakt, og sannsynligheten for yngling i dette reviret øker. Direktoratet påpeker også risikoen for felling av et genetisk verdifullt individ i Julussaparet dersom ikke fellingsområdet innskrenkes. Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurderinger.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, jf. § 10, i form av statusrapporter og annen informasjon fra Skandulv om regulær og irregulær avgang m.m. Overvåkingsresultatene av den skandinaviske ulvestammen blir årlig rapportert i felles skandinaviske rapporter. I tillegg gjøres det betydelig forskning på ulv i Skandinavia i regi av SKANDULV, og gjennom studiene er blant annet dødeligheten og betydningen av ulike faktorer nærmere beskrevet. De største truslene mot ulvebestanden i dag er ulovlig jakt og innavl, dessuten påvirkes ulvebestanden av skadefelling og lisensjakt. Departementet har vurdert den samlede belastningen som

ulvestammen utsettes eller vil bli utsatt for, og er kommet til at dette vedtaket ikke er i strid med prinsippet i § 10 i naturmangfoldloven.

Føre-var-prinsippet i § 9 kommer i hovedsak til anvendelse der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. § 9 slår fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Etter departementets vurdering skal føre-var-prinsippet i denne saken ikke tillegges stor vekt når det gjelder spørsmålet om kvotens størrelse. Det foreligger som nevnt betydelig vitenskapelig kunnskap om bestandssituasjonen for ulv og effekten av påvirkninger, jf. § 8. Føre-var-prinsippet er imidlertid etter departementets syn av betydning når lisensfellingsområdet skal avgrenses. Departementet kommer tilbake til dette spørsmålet nedenfor.

Departementet har også trukket naturmangfoldloven § 14 inn i vurderingen. Det følger av § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Annet ledd slår fast at ved vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Vedtaket om kvote for lisensfelling av ulv berører mindre deler av de samiske tamreinområdene, men departementet anser at vedtaket berører samiske interesser direkte. Rovviltnemndenes vedtak er fattet på bakgrunn av potensialet for rovviltskader, og det ivaretar slik sett både andre samfunnsinteresser etter første ledd og naturgrunnlaget for samisk kultur etter annet ledd.

Etter departementets syn er vilkårene for felling av tre ulv oppfylt. Departementet har lagt vekt på skade- og konfliktsituasjonen i Hedmark for bufe og tamrein. På bakgrunn av data om bestandssituasjonen i Norge presentert i direktoratets vurdering, kan departementet heller ikke se at et slikt uttak vil skade den skandinaviske ulvestammens overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 18 annet ledd og Bern-konvensjonen artikkel 9.

Departementet mener kvotens størrelse i seg selv på en god måte balanserer de ulike hensyn i saken, og slutter seg til direktoratets vurdering om at kvoten ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2012.

Avgrensing av fellingsområdet

Etter naturmangfoldlovens § 12 skal man for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ta utgangspunkt i slik lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Departementet viser videre til kommentarene til rovviltforskriften § 10 hvor det fremgår at det ved avgrensning av fellingsområder må tas hensyn til familiegrupper og revirmarkerende par av ulv som en ønsker å beholde for å oppfylle bestandsmålet. Lisensfellingsområdet må derfor avgrenses slik at det ikke berører revirene for slike grupper. Dette gjelder også i tilfeller der et slikt revir krysser

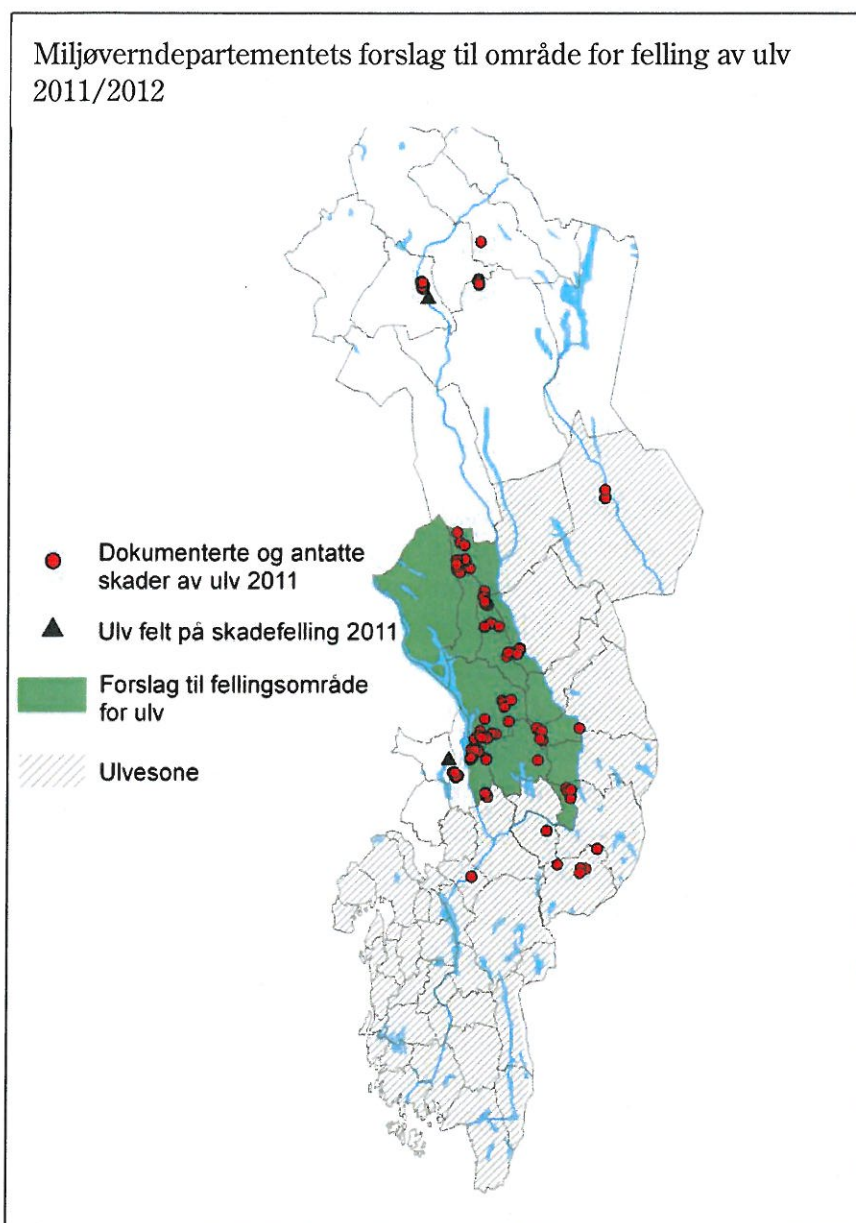
grensen for forvaltningsområdet, men der mer enn halvparten av reviret ligger innenfor forvaltningsområdet. For Julussareviret er det sistnevnte tilfellet.

Departementet mener det er viktig å avgrense lisensfellingsområdet slik at sannsynligheten for å oppnå bestandsmålet i 2012 øker, samt å minimere risikoen for at et genetisk verdifullt lederdyr kan bli felt i Julussareviret. På grunn av det høye innavlsnivået, som over tid kan gi svært uheldige effekter for ulvestammen, mener departementet det er viktig å legge til rette for å unngå utilsiktet felling av det genetisk verdifulle individet i Julussareviret fra lisensfelling. Hvis genetisk viktige individer, slik som ledertispa i Julussa, forsvinner, vil det over tid kunne medføre behov for en større skandinavisk ulvestamme for å sikre overlevelsen. Det er usikkert hvor vidt det har vært yngling i Julussa i 2011. Dersom det har vært yngling vil det være fare for valpenes overlevelse dersom man skulle felle foreldredyr i reviret. Også i områder utenfor ulvesona må man ta hensyn til yngling og årsvalper som kan bli berørt av en lisensfelling, jamfør kommentarene til rovviltforskriften § 10.

Departementet er kjent med at det den 4. september ble dokumentert en observasjon av to ulver i Engerdal kommune. Observasjonen er gjort sørøst for Drevsjø, kun 6 km fra riksgrensa til Sverige. Dette er ny informasjon som er tilkommet departementet etter at nemnda fattet sitt vedtak. Det foreligger på det nåværende tidspunkt ikke mer kunnskap om dette eventuelle ulveparet eller revirutstrekningen. Det foreligger følgelig heller ikke kunnskap om skadepotensialet på husdyr og tamrein i området. Det er imidlertid ikke registrert skader på verken husdyr eller tamrein i Engerdal kommune så langt i 2011, og departementet legger til grunn at det ikke foreligger noen akutt skadesituasjon grunnet ulv i området. Etter rovviltforskriften § 7 har ikke nemndene myndighet til å fatte vedtak om felling av ulv i grenserevir. Det er direktoratet som har myndigheten til å fatte eventuelle vedtak om felling av ulv i grenserevir, etter dialog med svenske myndigheter. I dette tilfellet er det foreløpig usikkert hvor vidt det er etablert et revirmarkerende par i området, samt en eventuell avgrensing av parets revir. På bakgrunn av den svært korte avstanden fra dokumentert observasjon til riksgrensen til Sverige legger imidlertid departementet til grunn at det er sannsynlig at et eventuelt revir i dette området vil være grenseoverskridende. Av kommentarene til rovviltforskriften § 7 fremgår det at i tilfeller der det er usikkerhet om revirets utbredelse kan ikke nemnda fatte vedtak om felling, og i slike tilfeller må føre-var-prinsippet legges til grunn. Miljøverndepartementet mener derfor at det er riktig å avgrense lisensfellingsområdet slik at det ikke åpnes for uttak av ulv i dette området før det eventuelt foreligger mer kunnskap om revirets utbredelse.

I forhold til rovviltnemndenes vedtak unntar departementet derfor følgende område fra lisensfelling av ulv 2011/2012: Området nord for ulvesonen og nord for grensen mellom Stor-Elvdal og Åmot kommune.

En fellingskvote på tre ulver, med en slik avgrensning av lisensfellingsområdet som angitt ovenfor, vil ikke bidra til å redusere antallet revirmarkerende par innenfor forvaltningsområdet for ulv.

Figur 1: Oversikt over registrerte ulveskader på sau (dokumenterte/antatte), ulv felt på skadefelling i 2011 og departementets forslag til område for lisensfelling av ulv i 2011/2012.

Konklusjon

Departementet opprettholder rovviltnemndene i region 4 og 5 sitt vedtak av 25. august 2011 når det gjelder kvotestørrelsen for lisensfelling 2011/2012. Lisensfellingsområdet innskrenkes imidlertid ved at felling ikke tillates i området nord-nordvest for forvaltningsområdet for ynglende ulv. Dette for å unngå utilsiktet felling av lederparet i Julussareviret. Departementet mener det er viktig å ivareta hensynet til den genetisk

viktige ledertispa i Julussareviret. Samtidig vil en utilsiktet felling av dette lederparet redusere muligheten for å nå bestandsmålet på 3 hefnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i 2012, samt kunne påvirke muligheten for dokumentasjon av eventuell yngling i 2011. Denne avgrensningen av fellingsområde omfatter de områdene med mest skade på husdyr, og hvor man kan anta at ulv oppholder seg stasjonært. Dette gjør at lisensfellinga blir mest mulig målrettet og skadereduserende.

Departementet avgrenser lisensfellingsområdet på følgende måte:

I tråd med sekretariatets innstilling åpnes det for lisensfelling av ulv i de delene av Hedmark fylke som ligger utenfor ulvesona og sør for Stor-Elvdal kommune, samt de delene av Akershus fylke som ligger utenfor ulvesona og øst for Vormå.

Tilleggsinformasjon

Departementet vil for øvrig informere om følgende, når det gjelder funnet av ei død ulvetispe i Grue kommune 27. september 2011: Ulvens dødsårsak ble avdekket gjennom obduksjon og viste seg å være perforering av tynntarmen forårsaket av et fremmedlegeme. Dette er ikke å regne som irregulær avgang, og skal dermed ikke belastes fastsatt lisensfellingskvote.

Med hilsen

Brita Slettemark (e.f.)
avdelingsdirektør

Espen Fjeldstad
rådgiver

Kopi:
Direktoratet for naturforvaltning
Foreningen Våre Rovdyr
WWF-Norge
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund

Adresseliste

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen;Postboks 8111 Dep;0032
OSLO

Rovviltnemnda i Region 5, Hedmark;c/o Fylkesmannen i Hedmark;Postboks 4034;2306
HAMAR